

MUP Crne Gore

Više od jednog vijeka Ministarstvo unutrašnjih poslova brine o bezbjednosti i zaštiti građana i imovine. MUP od 01.01.2010. godine vodi i građanska stanja među kojima su i upisi u registre rođenih i državljana.

Ovaj vodič za roditelje realizovan je shodno nastojanjima MUP-a da bude dobar i efikasan servis građanima, da pojednostavi procedure i učini sve relevantne informacije lako dostupnim.

CRNA GORA
Ministarstvo unutrašnjih poslova

Telefon: +382 20 225 341

Fax: +382 20 203 275

E-mail: upravno.mup@mup.gov.me

Adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 22

Podgorica, Crna Gora

Predstavništvo UNHCR-a u Crnoj Gori

Adresa: Stanka Dragojevića bb

Telefon: +382 20 447 400

Faks: + 382 20 447 435

e-mail: mnepo@unhcr.org

CRNA GORA
Ministarstvo unutrašnjih poslova

PRIJAVA NOVOROĐENČETA U 4 KORAKA

S obzirom na to da je saradnja sa civilnim sektorom jedan od prioriteta u radu MUP-a, inicijativu za izradu brošure realizovali smo u saradnji sa udruženjem Roditelji prepoznatim u crnogorskoj javnosti po brizi o pravima roditelja i djece.

Zahvaljujemo Fondu za zdravstveno osiguranje, centrima za socijalni rad i lokalnim samoupravama na podacima koje su nam dostavili za pitanja iz svog djelokruga rada. Posebnu zahvalnost dugujemo UNHCR-u koji je prepoznao značaj projekta i finansijski pomogao štampanje lifleta.

Podaci u ovoj brošuri su opšteg karaktera i ne odnose se na izuzetke koji su u praksi mogući, pa Vas stoga molimo da u tom slučaju kontaktirate gore navedene nadležne institucije radi dobijanja detaljnih informacija.

Udruženje Roditelji je neprofitno i nezavisno udruženje čiji je cilj promovisanje i poboljšanje prava roditelja i djece u Crnoj Gori. Naš cilj je postizanje boljih uslova života za roditelje, djecu, porodice, trudnice, porodilje, dojilje, zaposlene majke i očeve... saradnjom sa obrazovnim i zdravstvenim institucijama, organima državne i lokalne uprave, medijima.

Udruženje Roditelji
Veliše Mugoše
Zgrada Čelebić, Podgorica
udruzenje@roditelji.me
+382 20 27 21 68

www.facebook.com/roditelji.me
www.twitter.com/roditeljime
www.roditelji.me

udruženje
Roditelji

Sve zainteresovane roditelje i staratelje u Crnoj Gori pozivamo da nam se pridruže i postanu naši članovi. Svi koji ispune PRISTUPNICU postaju naši redovni članovi, a oni među njima koji žele da rade na zajedničkim aktivnostima i projektima dobijaju status aktivnih članova. Pristupnicu možete pronaći i na Prvom roditeljskom portalu www.roditelji.me.

PRIJAVA
NOVOROĐENČETA
U 4 KORAKA

udruženje
Roditelji

UNHCR
The UN Refugee Agency

Prvi dani nakon rođenja djeteta, osim radosti i sreće, donose i obaveze roditeljima koje se odnose na prijavljivanje nadležnim institucijama kako bi dijete dobilo svoj matični broj, zdravstvenu knjižicu, novčanu nadoknadu kao i poklon paket ili pomoć u

novcu od opštine u kojoj žive, pod uslovom da je obezbjeđuju.

Svi koraci ka ostvarenju tog cilja su vrlo jednostavni, a da biste bili brzi, efikasni, informisani i da ne gubite vrijeme, treba da znate sljedeće:

I KORAK **Ministarstvo unutrašnjih poslova**

Rođenje djeteta u porodilištu ili drugoj zdravstvenoj ustanovi, ta zdravstvena ustanova je obavezna da prijavi Ministarstvu unutrašnjih poslova u roku od tri dana. Nakon toga, jedan od roditelja koji živi u bračnoj zajednici, odlazi sa svojom i ličnom kartom drugog roditelja u MUP odnosno u područnu jedinicu ili filijalu za upravne unutrašnje poslove u bilo kojoj opštini, bez obzira na mjesto rođenja djeteta. Predlažemo da sobom ponesete i otpusne liste iz zdravstvene ustanove jer se može dogoditi da dođete da prijavite dijete prije nego zdravstvena ustanova dostavi MUP-u potrebnu dokumentaciju o rođenju djeteta.

Na jednom mjestu prijavljujete rođenje djeteta, dajete mu ime, upisujete ga u registre rođenih, crnogorskih državljana i prebivališta, pri čemu obrazac zahtjeva dobijate na šalteru MUP-a.

Vaše dijete, rođeno u Crnoj Gori, biće upisano u registar crnogorskih državljana ukoliko je bar jedan od roditelja u trenutku rođenja djeteta crnogorski državljanin.

Ako je dijete rođeno u vanbračnoj zajednici, oba roditelja dolaze na šalter MUP-a, majka daje izjavu o tome ko je otac djeteta, otac priznaje očinstvo, a ostatak procedure u vezi sa upisom u registre je isti kao za djecu rođenu u braku.

Prava i dužnosti roditelja i drugih srodnika prema djeci, kao i prava i dužnosti djece prema roditeljima i srođnicima, jednaka su bez obzira na to da li su djeca rođena u braku ili van braka.

Ocem djeteta koje nije rođeno u braku smatra se muškarac koji ga prizna za svoje ili čije je očinstvo utvrđeno odlukom suda.

Kada predate prijavu sljedećeg radnog dana dobijate izvod iz matičnog registra rođenih i uvjerenje iz registra državljana na trajnom obrascu, bez obaveze plaćanja troškova.

II KORAK **Fond za zdravstveno osiguranje**

Nakon što ste dijete prijavili Ministarstvu unutrašnjih poslova, procedura za dobijanje zdravstvene knjižice je naredni korak, jer je prva posjeta savjetovalištu doma zdravlja predviđena 15 dana nakon rođenja.

Dijete stiče status osiguranog lica Fonda za zdravstveno osiguranje preko jednog od roditelja, kao član porodice. Da bi to pravo i ostvarili, osim u Fond za zdravstveno osiguranje dio procedure je potrebno da odradite i u Poreskoj upravi, ali samo u nekim slučajevima.

Ako su roditelji zaposleni, ovlašćeno lice njihovog poslodavca (zaposleni u kadrovskim službama, agencijama koje vodi pravne poslove poslodavaca i sl) predaće Poreskoj upravi na posebnom obrascu JPR, prijavu djeteta člana porodice.

Ako su roditelji nezaposleni, za njih će prijavu dostaviti ovlašćeno lice Zavoda za zapošljavanje odnosno Biroa rada kod kojeg je prijavljen roditelj djeteta, a ukoliko su penzioneri to će uraditi ovlašćeno lice filijale Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja.

Za roditelje koji su korisnici socijalno zaštitnog prava i prijavljeni su na osiguranje, prijavu podnose ovlašćena lica centara za socijalni rad, a roditelji koji su privatni preduzetnici, poljoprivrednici ili inostrani penzioneri sami podnose prijavu Poreskoj upravi.

Kao dokaz za prijavljivanje djeteta podnosi se i izvod iz matične knjige rođenih za dijete.

Kada Poreska uprava završi obradu JPR prijave, roditelj odlazi u filijalu Fonda zdravstva sa kupljenom zdravstvenom knjižicom gdje je službenici ispunjavaju i ovjeravaju i na kraju izdaju.

III KORAK **Centar za socijalni rad**

Roditelji novorođene djece u Crnoj Gori imaju pravo na jednokratnu novčanu naknadu od 105,50€, na osnovu Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Da biste je i dobili potrebno je da posjetite Centar za socijalni rad koji je nadležan za Vašu opštinu i predate im kopiju izvoda iz matične knjige rođenih Vašeg djeteta i lični dokument oba roditelja na uvid. Službenici Centra će Vas obavijestiti o tome kada i gdje možete preuzeti novac.

IV KORAK **Sekretarijati nadležni za socijalno staranje**

Pojedine lokalne uprave obezbjeđuju dodatnu pomoć za novorođenčad rođenu u njihovoj opštini, a uslov je da barem jedan od roditelja ima prebivalište u toj opštini. Neke lokalne vlasti, poput Glavnog grada, Prijestonice i Danilovgrada su se opredijelile za poklon pakete, dok su druge, među kojima su Bar i Mojkovac odlučile da isplaćuju jednokratnu novčanu naknadu. S obzirom na to da se procedure u lokalnim samoupravama razlikuju, provjerite kod opštinskih sekretarijata nadležnih za socijalno staranje da li možete da očekujete ovu vrstu pomoći i šta trebate da im dostavite za njeno dobijanje.

Më shumë se një shekull Ministria e Punëve të Brendshme përkujdeset për sigurinë dhe mbrojtjen e qytetarëve dhe të pasurisë. MPB nga 01. 01. 2010 udhëheq edhe gjendjen civile mes të cilave edhe regjistrimin në regjistrat e të lindurve dhe të shtetasve.

Ky doracak për prindërit është realizuar si përpjekje e MPB që të jetë një shërbim i mirë dhe efikas i qytetarëve, për të thjeshtuar procedurat dhe që ta bëjë shumë të lehtë qasjen në të gjitha informacionet relevante.

Duke pasur parasysh se bashkëpunimi me sektorin civil paraqet një nga prioritetet e MPB, nismën për hartimin e këtij doracaku e kemi realizuar në bashkëpunim me shoqatën “Prindërit” (NVO “Roditelji”), të njohur në opinionin malazet për përkujdesjen lidhur me të drejtat e prindërve dhe të fëmijëve.

Falënderojmë Fondin për Sigurim Shëndetësor, qendrat për punë sociale dhe vetëqeverisjet lokale për të dhënat që na i kanë parashtruar lidhur me çështjet nga fushëveprimi i kësaj pune. Një falënderim i posaçëm edhe për UNHCR i cili e ka njohur rëndësinë e këtij projekti dhe në mënyrë financiare e ka mbështetur printimin e kësaj fletëpalosje.

Të dhënat në këtë doracak janë me karakter të përgjithshëm dhe nuk kanë të bëjnë me përjashtimet të cilat në praktikë janë të mundshme, prandaj Ju lusim që në këtë rast të kontaktoni institucionet kompetente të lartpërmendura me qëllim të fitimit të informacioneve më të hollësishme.

Shoqata “Roditelji” është shoqatë jofitimprurëse dhe e pavarur qëllimi i së cilës është promovimi dhe përmirësimi i të drejtave të prindërve dhe fëmijëve në Mal të Zi. Qëllimi jonë është arritja e kushteve më të mira të jetesës për prindërit, fëmijët, familjet, gratë shtatzëna, lehonat, tajat, nënat dhe baballarët që punojnë... në bashkëpunim me institucionet arsimore dhe shëndetësore, organet shtetërore dhe administratat lokale, mediat.

Udruženje Roditelji
Veliše Mugoše
Zgrada Čelebić, Podgorica
udruzenje@roditelji.me
+382 20 27 21 68

www.facebook.com/roditelji.me
www.twitter.com/roditeljime
www.roditelji.me

I ftojme të gjithë prindërit dhe kujdestarët e interesuar në Mal të Zi që të na bashkëngjiten dhe të bëhen anëtarë tonë. Të gjithë ata që do të plotësojnë FORMULARIN E ANËTARËSIMIT bëhen anëtarë tonë të rregullt, ndërsa ata që në mesin e tyre dëshirojnë të merren me aktivitetet e përbashkëta dhe me projekte e marrin statusin e anëtarëve aktiv. Formularin për anëtarësim mund ta gjeni edhe në portalin e parë për prindër www.roditelji.me

PARAQITJA E FOSHNJAVE TË PORSALINDURA NË **4** HAPA

4

Ditët e para pas lindjes së fëmijës, përveç gëzimit dhe lumturisë, prindërve u sjellin edhe obligime që kanë të bëjnë me paraqitjen tek organet përkatëse, ashtu që fëmija të fitojë numrin e vetë të amzës, librezën e shëndetësisë, asistencën me para si dhe pakon me dhurata ose shpërblimin (ndihmën) me para nga

komuna në të cilën jetojnë, me kusht që komunat këtë e sigurojnë.

Të gjithë hapat që realizohen drejt arritjes së këtij qëllimi janë shumë të thjeshta, kurse për të qenë të shpejtë, efikas, të informuar dhe që mos të humbisni kohë, duhet t'i dini gjërat në vijim:

HAPI I

Ministria e Punëve të Brendshme

Mbi lindjen e fëmijës në maternitet ose në një institucion tjetër shëndetësor, ai institucioni është i obliguar që ta paraqesë Ministrisë së Punëve të Brendshme në afatin prej 3 ditëve. Pas kësaj, një nga prindërit që bashkëjetojnë në një lidhje martesore shkon me kartën e vetë të identitetit dhe të prindit tjetër në MPB, gjegjësisht në njësinë territoriale ose degën për çështje administrative të brendshme në cilëndo komunë, pa marrë parasysh vendlindjen e fëmijës. Propozojmë që më vetën të merrni dhe listat nga institucioni shëndetësor për shkak se mund të ndodhin që të vini t'a lajmëroni fëmijën para se institucioni shëndetësor të dërgoj Ministrisë së Brendshme dokumentacionin e nevojshëm mbi lindjen e fëmijës.

Në një vend paraqisni lindjen e fëmijës, i jepni emrin, e regjistroni në regjistrat e të lindurve, shtetasve malazez dhe vendbanimeve, ndërkaq formularin e kërkesës e fitoni në sportelin e MPB-së. Fëmija juaj, i lindur në Mal të Zi, do të regjistrohet në regjistrin e shtetasve malazez nëse të paktën njëri prej prindërve, në momentin e lindjes së fëmijës, është shtetas malazez.

Në qoftë se fëmija ka lindur në një lidhje jashtëmartesore, të dy prindërit vijnë në sportelin e MPB-së, nëna jep deklaratën se kush është babai i fëmijës, babai pranon atësinë, ndërsa pjesa tjetër e procedurës lidhur me regjistrimin në regjistra është e njëjtë si edhe për fëmijët e lindur në lidhje martesore.

Të drejtat dhe obligimet e prindërve dhe të afërmve të tjerë ndaj fëmijës, si dhe të drejtat dhe obligimet e fëmijëve ndaj prindërve dhe të afërmve, janë të njëjta pa marrë parasysh se a ka lindur fëmija në martesë apo jashtë martese.

Baba i fëmijës që nuk ka lindur në martesë konsiderohet mashkulli i cili e pranon fëmijën për të vetin, ose atësia e të cilit është përcaktuar me vendim të gjykatës.

Kur të parashtroni fletëparaqitjen, ditën vijuese të punës fitoni certifikatën nga regjistri i amzës së të lindurve dhe vërtetimin nga regjistri i shtetasve në formularin e përhershëm, pa detyrim për pagesën e shpenzimeve.

HAPI II

Fondi për Sigurim Shëndetësor

Pasi që e keni paraqitur fëmijën në Ministrinë e Punëve të Brendshme, hapi vijues është procedura për fitimin e librezës së shëndetësisë, sepse vizita e parë në këshillimoren e Shtëpisë së Shëndetit është paraparë 15 ditë pas lindjes.

Fëmija fiton statusin e personit të siguar të Fondit për Sigurim Shëndetësor përmes njërës prej prindërve, si anëtar i familjes. Për të realizuar këtë të drejtë, përveç në Fondin për Sigurim Shëndetësor, një pjesë të procedurës duhet ta kryeni edhe në Drejtorinë Tatimore, mirëpo vetëm në disa raste.

Në qoftë se prindërit janë të punësuar, personi i autorizuar i punëdhënësit të tyre (të punësuarit në shërbimin e burimeve njerëzore ose agjencitë që udhëheqin çështjet juridike të punëdhënësit, etj.) do t'i parashtrorin Drejtorisë Tatimore një formular të veçantë JPR (RTP) dhe fletëparaqitjen e fëmijës si anëtarë të familjes.

Në qoftë se prindërit janë të papunësuar, fletëparaqitjen për ta do ta dorëzojë personi i autorizuar i Entit për Punësim, gjegjësisht Zyra e Punës tek e cila është i regjistruar prindi i fëmijës, ndërsa në qoftë se janë pensionistë këtë do ta kryejë personi i autorizuar i Filialit të Fondit të Sigurimit Pensionist dhe Invaliditeti.

Për prindërit që janë përdoruesit e së drejtës mbi mbrojtje sociale dhe janë të paraqitur për sigurim, fletëparaqitjen e parashtrorin personat e autorizuar të Qendrave për Punë Sociale, ndërsa prindërit të cilët janë sipërmarrës privat, prodhuesit bujqësorë dhe pensionistët e jashtëm i parashtrorin vetë fletëparaqitjen Drejtorisë Tatimore.

Si dëshmi për paraqitjen e fëmijës parashtrohet certifikata nga Libri i Amzës së të Lindurve për fëmijën.

Kur Drejtoria Tatimore kryen përpunimin e fletëparaqitjes JPR (RTP), prindi shkon tek Filiali i Fondit të Shëndetësisë me librezën e shëndetësisë, të cilën e ka blerë më parë, ku zyrtarët e plotësojnë dhe e vërtetojnë, e më pas edhe e lëshojnë.

HAPI III

Qendra për Punë Sociale

Prindërit e foshnjave të porsalindura në Mal të Zi e gëzojnë të drejtën mbi asistencë të njëhershme në shumë prej 105,50 €, në bazë të Ligjit mbi mbrojtjen sociale dhe të fëmijëve. Për t'a fituar këtë asistencë nevojitet të vizitoni Qendrën për punë sociale që është përgjegjëse për komunën tuaj dhe t'a dorëzoni kopjen e certifikatës së lindjes nga libri amzë të fëmijës së juaj, si dhe dokumentet personale të të dy prindërve. Zyrtarët e Qendrës do të ju njoftojnë se ku dhe kur mund t'i merrni paratë.

HAPI IV

Sekretariati Kompetent për Përkujdesje Sociale

Disa qeverisje lokale sigurojnë një asistencë shtesë për foshnjat e porsalindura në komunë të vetë, kurse kushti është që të paktën njëri prej prindërve të ketë vendbanimin në komunë përkatëse. Disa autoritete lokale, janë përcaktuar për pako me dhurata, ndërsa të tjerat kanë vendosur të paguajnë një asistencë të njëhershme në para. Duke pasur parasysh se procedurat e vetëqeverisjeve lokale dallojnë, vërtetoni tek Sekretariati kompetent për përkujdesje sociale se a mund të pritni këtë lloj asistence dhe çfarë nevojitet t'ua parashtroni për përfitim të saj.

MAB

Crna Gorako

Pobuter taro jekh šeliberš o Ministaripe vaše andrutne butja dikhela te arakhel thaj te del protektiva e forutnenge/manušenge thaj lenge isipaske. O MAB katar o 01.01.2010 berš kerel buti thaj ke situacie e manušenge sar so sit haj o regitiripe ano registroja e bijandengo thaj themutnengo.

Kodova instrukciengo lil vaše dada/daja si kerde realizacija so si rosinde katar o MAB thaj mangel te ovel efikasno serviso e manušengo, te kerel lokhe te oven e procedure thaj te kerel sa e relevantnikane informacie te aven lokhe dži e manuša

Kodoleske so o jekhethano butikeripe e civilnikane sekt-rosa si jekh katar e prioritetoja ano butikeripe e MAB-esa, i iniciativa vašo kerdipe e brošurako si ano jekhethano butikeripe e organizacija Roditelji savi so si pendžardi maškar crnagorake forutne palo arakhipe e čačipango e dajengo/dadengo thaj e čhavengo.

Das najsipe e Fondoske vašo sastaripasko osiguripe, e centronge vašo socialnikano butikeripe thaj e lokalnikane korkoriradžinake ke evidentvoja save so ola dende amen palo pučipe so si karakteristika lenge butikeripasko. Ulavdo baripen das thaj e UNHCR-eske savo so pendžardja o baro džanlipe e proektosko thaj finansienca dendja dumo kana sas štampime o lifleto

E evidentvoja ani kodoja brošura si generalnikane karakterostar thaj naj ki relacia e praktikenca save so si šajutne, thaj kodoleske rodas tumendar te isi varesave pharipe te keren kontakto ke vakerde institucie save so si autorizirime, te šaj te oven lende detalnikane informacie.

CRNA GORA
Ministaripe vaše andrutne butja

Telefona: +382 20 225 341

Fakso: +382 20 203 275

e-mail: upravno.mup@mup.gov.me

Adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 22

Podgorica, Crna Gora

Ranik e UNHCR-eski ani Crna Gora
Adresa: Stanka Dragojevića bb, Podgorica

Telefona: +382 20 447 400

Fakso: + 382 20 447 435

e-mail: mnepo@unhcr.org

CRNA GORA
Ministaripe vaše andrutne butja

REGISTRACIA
E NEVE BIJANDE
ČHAVESKO
ANE 4 PHIRDA

I organizacia Roditelji si biprofitoski thaj biathinali organizacia savako resipe/cilo sit e kerel promocio thaj lačharipe e čačipango e dajengo/dadengo thaj e čhavengo ani Crna Gora. Amaro resipe si te resas lačheder šarvoja ano dživdipe e dajengo/dadengo, čhavengo, familiengo, khamnje romnjengo, bianutne dajengo, čuču deutnengo, dajengo save keren buti thaj e dadengo... jekhethani buti e sikljovipaske thaj e sastaripaske instituciengo, e organengo e themake thaj e lokalnikane vastaripango, mediengo.

Udruženje Roditelji
Veliše Mugoše
Zgrada Čelebić, Podgorica
udruzenje@roditelji.me
+382 20 27 21 68

www.facebook.com/roditelji.me
www.twitter.com/roditeljime
www.roditelji.me

udruženje
Roditelji

udruženje
Roditelji

UNHCR
The UN Refugee Agency

REGISTRACIA
E NEVE BIJANDE
ČHAVESKO
ANE 4 PHIRDA

O jekhto divesa palo bijandipe e čhavesko, numaj so anel loš thaj baxt, anel thaj obligacia e dajengo/dadengo save so trubul te keren xramovipe ke institucie te šaj o čhavo te lel pesko matikano gindo, sastipaski karta, lovengo deipe sar thaj paketo thaj dendo dumo

e lovengo katar i komuna savate vov dživdinel te dela kodoja komuna kodova dendo dumo.

Sa e phirda te šaj te ovel kodova reslo si but sadane, a te šaj kodoleste te oven sigutne, efikasnikane, informirime thaj te na našalen tumaro vaxt/vrama, trubul te džanen akava:

I PHIRD **Ministaripe vaše andrutne butja**

O bijandipe e čhavesko ano hospitalo vaj ani aver sastipaski institucia trubul te ovel si-kavdo ano Ministaripe vase andrutne butja ano roko katar o trin divesa. Palo kodova, jekh katar e daj/dad save so dživdinin ano prandipe, džan peske identifikaciake kartasa thaj e avere partnerske kartasa ano MAB (MUP), vaj pale ani filijala vaše vastaripaske butja save te si komunate, bizo te ovel dikhlo o than e bijandipasko e čhavesko.

Das tumen dži džanipe te len tumenca katar o thaj i lista savi so del informacia kaj si o čhavo biando, kodoleske so šaj te ovel šajipe te len biandipasko lil katar MUP anglo kodova i sastipaski institucia/kher sastipasko te del i trubutni dokumentacia.

Ko jekh than xramonen o bijandipe e čhavesko, dena le anav xramonen le ko registro e bijandengo, sar crnagorako themutno thaj thnesa kote si leski adresa, a o formularo lena ko tumaro rodipe ko šaltero e MAB-esko. Tumaro čhavo, savo si bijame ani Crna Gora, ka ovel xramome ano registro e crnagorake themutnengo te si jekh tare daj/dad ano momento e bijanipasko čhavo katar e crnagorako themutno.

O čhavo te si bijame avrial e prandipastar, solduj džene aven ko šaltero e MAB-esko, i daj dela vakerdipe kodoleske kon si o dad e čhavesko, o dad vakerele kaj si vov dad, a i aver procedura savi so si e xramovipasa ane registroja si jekh sar e čhavage so si bijame ano prandipe.

E čačipena thaj e obligacie e daj/dadesko thaj e aver pašutnenge kori e čhave, sar thaj e čačipena thaj e obligacie e dajenge/dadenge thaj e pašutnenge, si jekh bizo te ovel dikhlo si vaj na e čhave bijame ano prandipe vaj avrial e prandipastar.

Sar dad e čhavesko savo so naj bijando ano prandipe ovela sakova muš savo so ka del vakerdipe vašo lesko ja kasko dadipe si zurardo e sudoske decizia.

Kana ka den o formularo, palo jekh dive tumen lena sertifikato katar o matikano registro e bijandengo thaj sertifikato katar o registro e themutnengo ko savramako formularo, bizo te ovel lovengo pokinipe.

II PHIRD **Fondo vašo sastaripasko osiguripe**

Palo kodova so o čhavo ovel xramomo ano Ministaripe vaše andrutne butja, i procedura vašo leipe e sastaripaske kartako si o aver phird, kodoleske so o jekhto džaipe ano deipe godi ko sastaripasko kher trubul te ovel 15 divesa palo bijandipe.

E čhave isi status e osiguripaske manušesko ko Fondo vašo sastaripasko osiguripe prekal i daj vaj o dad sar dženo e familiako. Te šaj kodova čačipen te ovel realizirime, numaj ano Fondo vašo sastaripasko osiguripe, kotor katar i procedura si trubutno thaj te keren ani Taksako vastaripe, numaj sade ane varesave čipote.

I daj/dad te si ani buti, o oficialutno katar leski firma (manuša save keren buti ane kadronge ofisoja, agencije save so vastaren e juristikane butja ane firme thaj av.) ka den ko taksako vastaripe jekh ulavdo formularo JPR, thaj sar xramope e čhavesko savo si dženo e familiatar.

I daj/dad te na keren buti, olenge majanglal ka del formularo o oficialutno katar o Zavodo vašo butikeripe vaj Biro saveste si registririme e čhaveski daj vaj dad, a te si penzioneroja kodova ka kerel o oficialutno katar i Filijala e penziake vaj invalidnikane osiguripasko.

E daja/dada save so lena socialnikano dendo dumo thaj si xramome/registirime ko osiguripe, o formularo pheren e oficialutne manušenge ane centroja vašo socialnikano butikeripe, a e daja/dada save so si privatnikane leutne, phuvake butukerutne vaj si avral e themake penzionerura o formularo pheren ko Taksako vastaripe/ Poreska uprava.

Sar dokazo vašo registriripe e čhavesko ovel dendo thaj Sertifikato registriripaske katar o matikano lil e čhavesko.

Kana o Taksako vastaripe ka agorkerel o butikeripe e JRP registriripasko/prijava, e daja/dada džan ani filijala e Fondoski vašo sastaripe e kinde sastaripaske kartasa kote so e oficialitne pheren thaj keren registracia thaj ko agor dena i sastipaski karta.

III PHIRD **Centro vašo socialnikano butikeripe**

E daja/dada e neve bijande čhavage ani Crna Gora isi olen čačipen te len jekh rata lovengo deipe katar o 105,50 €, ki funda e Zakonesko vašo socialnikano thaj čhavesko arakhpen. Te šaj te len kodola love trubul te aven dži o Centro vašo socialnikano butikeripe savo so si autorizirime ani Tumari komuna thaj te den olen i kopia e sertifikatosko katar o matikano lil e biandengo Tumare čhavesko thaj personalnikane dokumentura katar i daj thaj o dad te oven dikhle. E oficialutne katar o Centro ka den Tumen informacia kodoleske kana thaj kote ka šaj te len e love.

IV PHIRD **Sekretariato savo so si autorizirime vašo socialnikano arakhipe**

Varesave lokalnikane vastaripa dena džidendipasko dendo dumo/pomoć e neve bijande čhavage ani lengi komuna, a o šarto/uslov si jekh katar e daja/dada te ovel olen thanipe/adresa ani kodoja komuna. Varesave lokalnikane rajipena, sar so si o Čekatuno foro/Glavni grad, Majučofofo/Prijestonica thaj Danilovgrad dena paketoja, džikaj aver sar so si o Bar thaj Mojkovac ande decizia/odluka te den jekh rata love. Kodoleske so e procedure si verver/aver ane lokalnikane korkorirajipena/samouprave, dikhen thaj pučen ke komunake sekretarijatoja save so si autorizirime/nadležni vašo socialnikano arakhipe ka šaj vaj n ate adžikerel kodova dendo dumo thaj so trubul te keren te šaj te len kodova so von den.